

Samenwerkend Toezicht Jeugd
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Uitkomsten toezichtonderzoek Spijkenisse

Toezichtonderzoek op beleidsniveau naar de verantwoorde zorg
en ondersteuning van gezinnen met geringe sociale redzaamheid

September 2013

Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ) verstaat onder een gezin met geringe sociale redzaamheid een gezin met chronische problemen op meerdere leefgebieden (minimaal vier), waarvan de ouders niet in staat zijn deze problemen zelf op te lossen.

Kinderen van dat gezin lopen hierdoor permanent risico's en/of ondervinden problemen. Het gezin kent vaak een historie van – vastgelopen – hulpverleningstrajecten die niet tot het gewenste resultaat hebben geleid.

- Gezin: omvat één of meerdere ouders, één of meerdere kinderen;
- Chronisch: de problematiek is blijvend, maar kan wel in intensiteit fluctueren;
- Leefgebieden: gezin, wonen, werk, inkomen, gezondheid, onderwijs en veiligheid.

In deze factsheet leest u de uitkomsten van de eerste fase van het toezichtonderzoek van Samenwerkend Toezicht Jeugd naar de aanpak van de gemeente en haar netwerkpartners voor gezinnen met geringe sociale redzaamheid (GGSR).

Deze fase van het toezichtonderzoek richt zich op de vraag of gemeenten en betrokken lokale partijen op beleidsniveau de zorg en ondersteuning voor deze gezinnen toereikend hebben vormgegeven.

De zorg en ondersteuning van deze kwetsbare gezinnen mag niet alleen afhangen van de (toevallige) inzet van betrokken medewerkers of organisaties. Dit vraagt van gemeenten om samen met betrokken lokale partijen een overkoepelende beleidsvisie te realiseren en afspraken te maken over hoe de zorg en ondersteuning voor deze gezinnen op verantwoorde wijze tot stand komt. Het belang hiervan wordt met de naderende inwerkingtreding van de nieuwe Jeugdwet en de daarmee gepaard gaande verschuivende verantwoordelijkheden, alleen maar groter.

In het kader van dit toezichtonderzoek hebben de samenwerkende jeugdinspecties vragenlijsten uitgezet bij de gemeente en de – door de gemeente aangegeven – belangrijkste netwerkpartners (maximaal drie). Tevens zijn de door de gemeente aangeleverde documenten in het onderzoek betrokken.

Op basis van de verzamelde informatie heeft STJ de binnen de gemeente bestaande aanpak(ken) voor GGSR beoordeeld aan de hand van het daarvoor ontwikkelde toetsingskader. STJ heeft beoordeeld of op beleidsniveau de aanpak geborgd is en of de vastgelegde werkwijze dan wel de gemaakte afspraken richtinggevend zijn voor de betrokken lokale partijen.

Samenwerkend Toezicht Jeugd vraagt de gemeente en haar netwerkpartners de verbeterpunten die in deze factsheet zijn genoemd op te pakken. STJ verwacht van de betrokken partijen na een jaar een rapportage over de voortgang.

Meer informatie over het toezichtonderzoek en het toetsingskader vindt u op www.toezichtggsr.nl.

Context Spijkenisse

Uit de gegevens van het CBS van januari 2012 blijkt dat de gemeente Spijkenisse ruim 72.000 inwoners telt, waarvan bijna 12.000 meerpersoonshuishoudens (dat zijn gezinnen met één of twee volwassenen en ten minste één kind).

De gemeente Spijkenisse heeft jeugd als speerpunt van gemeentelijk beleid opgenomen. Ondersteuning van de gemeente richt zich op burgers die niet zelfredzaam zijn op één of meer leefgebieden en hier niet op eigen kracht invulling aan kunnen geven en/of hiervoor niet op een sociaal netwerk kunnen terugvallen.

Voor GGSR heeft de gemeente Spijkenisse de aanpak Brede Zorgcoördinatie. Deze aanpak is gebaseerd op 1 gezin 1 plan en sluit aan bij deze complexe gezinnen. De gemeente heeft haar visie op de aanpak van de jeugd(gezondheids)zorg in de komende jaren in het licht van de transitie geformuleerd in de nota "Samen opgroeien en opvoeden in Spijkenisse". Zoals de titel van het stuk al aangeeft gaat dit om het beleid voor de jeugd vanuit het perspectief van de jeugdgezondheidszorg en van de jeugdzorg. De gemeente Spijkenisse wil deze aanpak de komende jaren doorontwikkelen.

De gemeente Spijkenisse geeft aan dat zij niet weet hoeveel GGSR in de gemeente wonen en in welke wijken deze gezinnen wonen.

Aanpak: Brede zorgcoördinatie jeugd en gezin

De gemeente heeft de vragenlijst betreffende deze aanpak ingevuld en relevante documentatie toegestuurd. Een – beperktere – vragenlijst over deze aanpak is ingevuld door:

- Bureau Jeugdzorg Rotterdam
- Careyn
- CJG Rijnmond

Deze netwerkpartners zijn aangedragen door de gemeente. Op basis van de ingevulde vragenlijsten en de aangeleverde informatie gezamenlijk heeft STJ de beoordeling gemaakt.

Beschrijving

In de notitie “Effectief en efficiënt samenwerken in de jeugd (gezondheids)zorg, Brede zorgcoördinatie jeugd en gezin” omschrijft de gemeente Spijkenisse brede zorgcoördinatie voor jeugd en gezin. Afstemming van de werkzaamheden van de verschillende partijen en het komen tot een gezamenlijk gezinsplan is het uitgangspunt (1G1P).

De aanpak bestaat uit zorgcoördinatie en het opstellen van een gezinsplan.

Op dit moment is de insteek vooral gericht op de coördinatie en regie van de zorg in het gezin. Het sociale netwerk van het gezin wordt daarvoor ingeschakeld, middels verschillende methoden. Zo wordt gebruik gemaakt van de sociale netwerkstrategie, of Eigen Kracht-conferenties. De gemeente geeft aan dit nog verder te willen implementeren als standaard werkwijze. De gemeente financiert de aanpak, regisseert het samenwerkingsproces en faciliteert de samenwerking tussen de betrokken partners. De aanpak gaat uit van het CJG en in dit verband zijn met verschillende betrokken partijen samenwerkingsafspraken gemaakt.

De gemeente weet niet hoeveel GGSR in de gemeente wonen, maar schat dat ongeveer 60 gezinnen zorg vanuit deze aanpak ontvangen.

Bevindingen toezichtonderzoek

Samenwerkend Toezicht Jeugd heeft 'Brede zorgcoördinatie jeugd en gezin' getoetst aan de hand van vijf thema's voor verantwoorde zorg en ondersteuning voor gezinnen met een geringe sociale redzaamheid. De vijf thema's zijn:

- **Toeleiding:** gezinnen zijn in beeld en worden bereikt met de aanpak
- **Gezin centraal:** de aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal
- **De aanpak:** de aanpak is planmatig, samenhangend en vasthoudend en de regisseur is toegerust
- **Samenwerking:** er moet goede samenwerking zijn tussen de instanties die bij een gezin betrokken zijn
- **Continu:** indien nodig moeten zorg en ondersteuning langdurig kunnen worden ingezet, in wisselende aard en intensiteit

Deze thema's zijn verder uitgewerkt in criteria en bijbehorende indicatoren. De onderstaande tabel bevat de bevindingen van STJ per indicator uit het toetsingskader, waarmee STJ beoordeelt of op beleidsniveau de zorg en ondersteuning aan gezinnen met geringe sociale redzaamheid op toereikende wijze is vormgegeven. Per indicator wordt aangegeven of de zorg en ondersteuning vanuit de aanpak daaraan voldoet (✓) dan wel of er een verbeterpunt is (X).

Toeleiding		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
GGSR zijn in beeld	Alle netwerkpartners hanteren dezelfde omschrijving van GGSR	X De netwerkpartners hanteren niet een gezamenlijke omschrijving van de doelgroep die voor de aanpak brede zorgcoördinatie in aanmerking komt. Twee van de drie betrokken netwerkpartners geven wel aan dat het gaat om gezinnen met meerdere problemen en dat de inzet is om met 1 gezin 1 plan te werken.
	De gemeente heeft zicht op de populatie GGSR	X De gemeente heeft geen zicht op de omvang van de populatie GGSR en in welke wijken deze zich hoofdzakelijk bevinden.
De aanpak bereikt alle gezinnen waarvoor dit nodig is	De netwerkpartners weten waar gezinnen voor de aanpak kunnen worden aangemeld	✓ De netwerkpartners geven aan dat gezinnen via het CJG aangemeld kunnen worden.
	Netwerkpartners en alle relevante partijen melden GGSR aan voor de aanpak	✓ Twee van de drie netwerkpartners noemen maatschappelijke werk, GGZ, AMK, BJZ, het onderwijs en MEE als meldende instantie. Alle drie noemen het CJG als melder.

Gezin centraal		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal	Binnen de aanpak wordt de eigen kracht van het gezin ondersteund en benut	✓ De eigen kracht van het gezin is uitgangspunt in het gemeentelijk beleid en de aanpak sluit hierop aan.
	Binnen de aanpak wordt het sociale netwerk van het gezin benut	✓ Het sociale netwerk van het gezin wordt gebruikt door de methode Eigen Kracht-conferenties, of sociale netwerkstrategie in te zetten. De gemeente doet dit nog niet standaard, maar wil dat in de toekomst wel als standaard opnemen.
	Binnen de aanpak is de behoefte van het gezin uitgangspunt bij het bepalen wat nodig is	X De behoefte van het gezin is niet het uitgangspunt bij het bepalen wat nodig is. De gemeente heeft in de notitie "Effectief en efficiënt samenwerken" dit wel als ontwikkelpunt genoemd.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Aanpak		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Planmatig	De gemeente heeft beleid voor de groep GGSR De gemeente zorgt voor een gezamenlijke visie op de aanpak voor GGSR De netwerkpartners hebben gezamenlijke doelen geformuleerd ten aanzien van de aanpak van GGSR	<p>✓ De gemeente heeft beleid voor zorgcoördinatie waar de doelgroep GGSR ook onder valt.</p> <p>✗ De gemeente Spijkenisse heeft aangegeven de visie op de aanpak van deze doelgroep de komende jaren verder te moeten uitwerken.</p> <p>✓ De netwerkpartners hebben gezamenlijke doelen geformuleerd zoals het opstellen van een gezinsplan volgens de 1G1P-aanpak en het toewijzen van een casusregisseur.</p>
	De resultaten van de aanpak worden bijgehouden De netwerkpartners evalueren de resultaten van de aanpak De gemeente evalueert de resultaten van de aanpak Op basis van de evaluatie wordt het beleid gecontinueerd dan wel bijgesteld	<p>✓ De resultaten van de aanpak worden op casusniveau bijgehouden door het CJG en geëvalueerd door de netwerkpartners en gemeente. Waar nodig wordt op basis van deze evaluatie het beleid bijgesteld. De gemeente heeft "De jeugdzaak" opdracht gegeven voor een evaluatie.</p>
Een toegeruste regisseur	In de aanpak is er één centrale persoon voor het gezin die de intensieve zorg en ondersteuning aan het gezin op elkaar afstemt (de regisseur)	<p>✓ In het gezin is een casusregisseur aanwezig voor begeleiding en ondersteuning. Daarnaast bewaakt een procesregisseur de voortgang van de aanpak.</p>
	De doorzettingsmacht voor de regisseur is geregeld	<p>✓ Deze centrale persoon (casusregisseur) heeft doorzettingsmacht.</p>
	De regisseur is voldoende toegerust om zijn functie uit te oefenen	<p>✗ De gemeente Spijkenisse wil deze casusregisseur in de toekomst beter gaan toerusten om zijn/haar werk goed te kunnen doen. Op dit moment is nog geen caseload omschreven voor de regisseur.</p>
Samenhangend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat de netwerkpartners werken met en gezamenlijk plan per gezin	<p>✓ In de aanpak wordt gewerkt met een gezamenlijk plan per gezin, gebaseerd op de 1G1P-aanpak. LET OP: Dit plan lijkt niet leidinggevend te zijn voor het handelen van alle netwerkpartners.</p>
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat deze betrekking heeft op de problemen van alle gezinsleden en op alle leefgebieden	<p>✗ Alle netwerkpartners geven aan dat de leefgebieden gezin, gezondheid, onderwijs en veiligheid opgenomen zijn in de aanpak. Twee van de drie netwerkpartners noemen aanvullend werk, schulden en inkomen. Niet iedere netwerkpartner geeft aan dat de aanpak voor alle gezinsleden geldt.</p>
Vasthoudend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat outreachend wordt gewerkt	<p>✗ Uit de omschrijving van de aanpak is niet duidelijk of outreachend gewerkt wordt, waarmee meer bedoeld wordt dan actief contact zoeken met gezinnen. STJ doelt op een aanpak waarbij naar de gezinnen toe wordt gegaan waar dat nodig is.</p>
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat het gezin niet wordt losgelaten	<p>✓ Het gezin wordt niet losgelaten totdat de gezinsdoelen bereikt zijn. LET OP: Hiervoor zijn geen dwang of drangmiddelen beschikbaar.</p>

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Samenwerking		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Coördinatie	De gemeente voert regie op de aanpak voor GGSR	✓ De gemeente financiert de aanpak, voert regie op de aanpak en faciliteert het samenwerkingsproces.
	Bij stagnatie van de intensieve zorg en ondersteuning op casusniveau zijn opschalingsmogelijkheden geregeld	✓ Er zijn opschalingmogelijkheden bij stagnatie van de zorg.
Benodigde partijen werken mee aan de aanpak	Alle partijen die relevant zijn, zijn verbonden aan de aanpak	✓ CJG, BJZ, MW, onderwijs, veiligheid en wonen zijn betrokken bij de aanpak.
	Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over de aanpak	✓ Met de partijen die wel betrokken zijn, zijn afspraken gemaakt over de aanpak.
	De netwerkpartners geven hun medewerkers de bevoegdheid om beslissingen te nemen over de intensieve zorg en ondersteuning voor de gezinnen	✓ De netwerkpartners geven hun medewerkers de bevoegdheid om beslissingen te nemen.
Toereikende informatie	Netwerkpartners hebben afspraken gemaakt over het actief delen van informatie	✓ Netwerkpartners hebben afspraken gemaakt over het delen van informatie. De gemeente geeft aan dat met de GGZ en de huisartsen deze afspraken nog gemaakt moeten worden. LET OP: Een van de netwerkpartners noemt dat het delen van informatie regelmatig stagneert ondanks gemaakte afspraken. Soms willen ouders niet dat er informatie wordt gedeeld.

Continu		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De duur van de aanpak is toereikend	De afspraak is dat de intensieve zorg en ondersteuning doorlopen totdat de problemen zijn opgelost of beheersbaar zijn	✓ De afspraak is dat de intensieve zorg en ondersteuning doorlopen totdat de problemen zijn opgelost of door de hulpverleners zelf weer regie kan worden gevoerd.
De aanpak is flexibel	Netwerkpartners zorgen voor beschikbaarheid van zorg en ondersteuning voor de gezinnen binnen de aanpak	✗ Alle netwerkpartners geven aan dat wachtlijsten een barrière vormen om adequate zorg en ondersteuning direct te kunnen bieden als dat nodig is. Er zijn volgens de netwerkpartners geen afspraken gemaakt om te voorkomen dat gezinnen moeten wachten op hulp. De gemeente geeft aan dat er wel opgeschaald kan worden als een gezinssituatie dreigt te escaleren.
De aanpak krijgt indien nodig een vervolg	Netwerkpartners hebben de afspraak gemaakt dat de intensieve zorg en ondersteuning indien nodig een vervolg kunnen krijgen	✓ Netwerkpartners hebben de afspraak gemaakt dat de intensieve zorg en ondersteuning indien nodig een vervolg kunnen krijgen.

Conclusie

Hieronder leest u een conclusie vanuit de bevindingen op de vijf thema's uit het toetsingskader. Deze toetsing richt zich op de vraag of gemeenten en betrokken lokale partijen op beleidsniveau de zorg en ondersteuning voor deze kwetsbare gezinnen toereikend hebben vormgegeven. In deze conclusie is niet gestreefd naar volledigheid. Er is met name gekeken naar de belangrijkste punten waarmee Spijkenisse in het vormgeven van zorg en ondersteuning voor GGSR op de goede weg is en de punten die extra aandacht behoeven omdat deze een belangrijk risico behelzen.

Toeleiding

Wat gaat goed?

Wat kan beter?

Om te voorkomen dat deze, soms ook zorgmijdende, gezinnen van de benodigde zorg verstoken blijven, is het belangrijk om zicht te hebben op hoeveel gezinnen zorg en ondersteuning behoeven en waar zij zich ongeveer in de stad bevinden. Dit ontbreekt op dit moment in Spijkenisse.

Gezin centraal

Wat gaat goed?

Wat kan beter?

Om gezinnen in de aanpak te houden en de zorg en ondersteuning beter af te stemmen is het van belang om het sociale netwerk van het gezin te betrekken bij de aanpak.

Aanpak

Wat gaat goed?

Wat kan beter?

Het gezin wordt niet losgelaten totdat de doelen voor het gezin zijn behaald, of als de betrokken hulpverleners zelf weer de regie kunnen dragen.

De aanpak wordt door gemeente en netwerkpartners geëvalueerd.

De gemeente Spijkenisse heeft geen specifiek beleid voor de doelgroep GGSR. De doelgroep valt onder de aanpak van Brede zorgcoördinatie die algemener van aard is en niet specifiek gericht is op deze groep. Dit is een risico omdat GGSR een andere doelgroep betreft dan de doelgroep die met Brede zorgcoördinatie geholpen is. De gemeente heeft aangegeven beleid voor GGSR te willen ontwikkelen de komende jaren.

Voor de procesregisseur is geen caseload omschreven en zijn geen specifieke eisen gesteld aan kennis en vaardigheden.

Er zijn geen dwang of drangmiddelen opgenomen in de aanpak om gezinnen tot medewerking te dwingen.

Vervolg conclusie

Samenwerking	
Wat gaat goed?	Wat kan beter?

Continu	
Wat gaat goed?	Wat kan beter?
	Wachlijsten vormen een belemmering om zorg en ondersteuning te bieden op het moment dat het nodig is.